

Cum se redactează o lucrare de cercetare: arta euristică universitară

Cours transversal de Metodologia și etica cercetării științifice

(Master, Doctorat, Post-doc)

FACULTATEA DE FILOSOFIE, UNIVERSITATEA BUCUREȘTI

Anul universitar: 2021-2022

Semestrul al II-lea (februarie-iunie 2021)

Școala Doctorală - curs transversal

Rezumat: Cursul își propune dezvoltarea competențelor studenților, la nivelul *redactării* unei lucrări de cercetare. Studenții se vor obișnui cu modul precis, exact, riguros de elaborare a unui *plan* de redactare. Acesta se află la originea construirii coerente ale diferitelor părți, capitole și paragrafe ale discursului (teză, prelegere, curs, proiect, articol, referat etc.).

În acest sens, munca de *problematizare* și de fixare a *câmpului tematic*, care are drept sursă *subiectul* ales spre cercetare, este esențială în elaborarea armonioasă și elegantă a planului. Teza principală a cursului provine din tradiția maioreșciană: *formele nu pot exista fără fond*; pe care o completăm cu ideea următoare: nici fondul sau conținutul teoretic nu poate exista fără o structură formală. Forma și conținutul nu pot fi disociate.

Doar înțelegerea reală a dificultăților teoretice permite elaborarea argumentelor, în vederea analizei diferitelor teze, concepții sau presupoziii teoretice, mobilizate de autorii și de comentarii lor. Altfel, dacă nu există probleme teoretice și practice reale, nu este justificată redactarea unei lucrări de cercetare.

Obiectiv: Astfel, tinerii cercetători vor înțelege relația necesară și intrinsecă între aspectul formal al textului (structura planului) și conținutul teoretic al lucrării, care este chiar argumentul logic elaborat de autor. Nu există argumentare științifică coerentă fără un plan armonios și este imposibilă elaborarea unei structuri fără un argument teoretic, care trebuie să răspundă problematizării inițiale.

Planul reprezintă infrastructura care permite și garantează derularea argumentării logice, prin transportul de adevăr și de informație, de la ipotezele (premisele) din introducere, urmărind succesiunea logică a capitolelor, până la teza (sau tezele) din concluzie. De aici provine ordinea necesară a capitolelor.

Perspectiva de evaluare critică a activității de cercetare este aceea de: identificare și de punere în valoare, prin dezvăluirea potențialului, ale capacităților intelectuale, creatoare ale cercetătorilor (adesea nebănuite), în vederea organizării lor inteligente. Ceea ce este mai dificil în activitatea pedagogică – ceea ce ne dorim să facem aici – este de a arăta că celălalt *știe*; altfel este foarte ușor să demonstrăm oricui că este ignorant, chiar în domeniul lui de specialitate.

Numai stăpânind astfel de instrumente putem spera să răspundem exigențelor de claritate, simplitate, eleganță, coerență și relevanță ale unei lucrări de cercetare. Procedurile metodologice sunt solidare cu regulile deontologice. Acestea ne apără împotriva erorilor, inadvertențelor și confuziilor teoretice, dar și față de plagiat or de alte imposturi teoretice. Prin urmare metodologia este solidară cu etica cercetării științifice.

Planul general al cursului

- I° Ce este metodologia? De ce avem nevoie de metode în exprimare (scriere, expunere orală); propedeutica
- II° Rolul bibliografiei, al tablei de materii și al *index*-urilor: modurile de utilizare ale acestora, bazele de date, cataloagele bibliotecilor, Internet-ul etc.
- III° Rolul citatelor și modurile de exploatare a textelor majore; cum și de ce se citează un autor?
- IV° Chestiuni de etica cercetării (compilarea, doxografia, plagiatul, ignoranța, falsul, impostura, demagogia, ideologiile); valorile cunoașterii *via* valorile etice
- V° Principalele elemente *constitutive* ale unui text filosofic (subiectul, tematica, problemele, teza, argumentul, ipotezele, presupuzițiile, ideile, concepțiile, teoriile)
- VI° Ce înseamnă „a problematiza”? Cum se pot explicita dificultățile teoretice?
- VII° Părțile *formale* ale unui text. De ce trebuie o introducere, un cuprins și o concluzie? Capitoale, paragrafe... Cum se realizează?
- VIII° Ce este analiza de text? Ce înseamnă comentariul? Dar explicația, interpretarea, disertația?
- IX° Ce înseamnă critica epistemologică? Cum se elaborează o critică sistematică? Argumentarea, evaluarea
- X° Relațiile dintre metodă și teorie, dintre analiză și sinteză
- XI° Riscurile erudiției și ale doxografiei în raport cu obiectivitatea și creativitatea științifice; problema specializării
- XII° Originalitatea cercetării (euristica); susținerea lucrării; relația cu îndrumătorul de cercetare, cu instituțiile, cu colegii; cum alegem îndrumătorul?

Bibliografie sumară

- ACHTER Walter S.; GIBALDI Joseph, *The MLA Style Manual*, Modern Language Association of America, New York, 1985.
- ANDRONESCU Șerban C., *Tehnica scrierii academice*, Editura Fundației „România de Mâine”, București, 1997.
- BEAUD Michel, *L'art de la thèse*, Paris, Editions la Découverte, 2005.
- BOUTILLIER Sophie, *Méthodologie de la thèse et du mémoire*, Studyrama, 2005.
- CHELCEA Septimiu, *Cum să redactăm în domeniul științelor socioumane*, Editura SNSPA, București, 2000.
- DESCARTES, *Discours de la méthode, Œuvres philosophiques*, Paris, Garnier, tome I (1963) et tome II (1967), éd. orig. 1618-1642.
- ECCO Umberto, *Come si fa una tesa di laurea*, Bompiani, 1997; tr. rom. G. Popescu, *Cum se face o teză de licență*, Polirom, Iași, 2006 (Pontica 2000).
- FLOREA Cornel, *Ce cercetăm, cum cercetăm*, Editura științifică și enciclopedică, București, 1983.
- FONDANÈCHE Daniel, *Rédiger un mémoire professionnel, de master ou une thèse*, Paris, Vuibert, 2006.
- FUNERIU Ionel, *Principii și norme de tehnoredactare computerizată*, Editura Amarcord, Timișoara, 1995.
- MONTAIGNE, *L'Art de conférer*, Paris, Payot et Rivages Poche, 2002.
- OLERON P., *L'Argumentation*, « Que sais-Je », n° 2087, P.U.F, 1996.
- PASCAL, *L'Art de persuader*, Paris, Payot et Rivages Poche, 2002.
- PANDREA Maria, *Tehnici ale muncii intelectuale*, BCU (II 299494).
- PERELMAN Ch., *L'Empire Rhétorique*, Vrin, 1997.
- PODGOREANU Anca (red.), *Ghid bibliografic de munca intelectuală: un model cultural*, Biblioteca Centrală Universitară "Carol I" din București / colab.: Elena Bulgaru și Șerban Suba, Serviciul Cercetare - Metodologie, București, 2010.
- RAD ILIE, *Cum se scrie un text științific. Disciplinele umaniste*, Polirom, Iași, 2017 (2008).
- SCHOPENHAUER, *Eristische Dialektik oder Die Kunst, Recht zu behalten*, 1864; trad. rom. de Gabriel H. Decuble, *Arta de a avea întotdeauna dreptate*, Art, București, 2015 (ed. a V-a).
- TOULMIN S., *Les Usages de l'Argumentation*, Paris, P.U.F, 1993.
- VULPE Magdalena, *Ghidul cercetătorului umanist. Introducere în cercetarea și redactarea științifică*, Editura Clusium, Cluj-Napoca, 2002.